

Р.М. Рейда, М.В. Хохлов,

А.В. Кулагін, В.В. Вахонєєв, О.А. Воронова

НОВІ ПІДВОДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В КАРАНТИННІЙ БУХТІ

Provided is the information about the underwater archaeological research conducted by the Department of Underwater Heritage of the IA NASU in waters of Quarantine Bay directly near the National Preserve of Tauric Chersonesos.

У серпні—вересні 2009 р. в акваторії Карантинної бухти, що прилягає до Національного заповідника «Херсонес Таврійський», розпочала роботу експедиція Департаменту підводної спадщини Інституту археології НАН України.

Експедиція планувала провести розвідки з метою визначення перспективності вивчення підводної (затопленої) частини Херсонеса в районі розташування давнього порту та прилеглих територій. Розвідки зводилися до візуального огляду донної поверхні на глибинах 0—16 м. Ними була охоплена західна частина Карантинної бухти від входу до території яхт-клубу включно, що безпосередньо прилягає до городища.

Розвідками з'ясовано, що, по-перше, рельєф дна бухти в районі сучасного яхт-клубу повністю видозмінений днозаглиблювальними роботами, що призвели до нищення тут давнього культурного шару; по-друге, район дна від пірсу до виходу з бухти містить значну кількість давніх культурних решток, з-поміж яких виділяються матеріали класичного, елліністичного, римського та візантійського часу; значна кількість матеріалів стосується Кримської (Східної) війни (1853—1856 рр.). Особливістю розміщення давніх матеріалів на донній поверхні Карантинної бухти є їх неодноразово перевідкладений стан (різновікові матеріали розташовані поряд і не утворюють окремих хронологічних шарів), що значно зменшує можливість їх контекстної інтерпретації. Фактично, основним контекстом локалізації матеріалів є прибережна (затоплена) або портова частина давнього міста.

Найчисленнішою категорією знахідок з Карантинної бухти є керамічні матеріали. Іноді вони дуже завапновані, що в деяких випадках може

до очищення ускладнювати їхню культурно-хронологічну інтерпретацію. Матеріали також дуже засолені. Вони трапляються в значній кількості від зрізу води і до максимальних глибин, які на фарватері бухти становлять до 14—16 м.

Другою численною групою різночасових матеріалів є цілі та фрагментовані вироби зі свинцю. Свинець за своїми фізико-хімічними якостями відрізняється порівняно низьким рівнем кородованості під час перебування в морській воді, проте є м'яким металом, який досить легко зазнає механічної деформації. Матеріали зі свинцю, бронзи та інших металів виявлені, насамперед, у зоні прибою на глибині 1,5—3,0 м. Доволі значна їх кількість та непоганий стан збереженості свідчать на користь продовження досліджень у цій зоні.

Третю групу представлено матеріалами, що стосуються, насамперед, давнього і сучасного судноплавства й рибальства. Це кам'яні штовки давніх якорів та якір із заліза, а також якірне каміння та камені, які, очевидно, могли слугувати важками до рибальських сіток. Такі матеріали виявлені на глибинах 9—14 м, і вони вказують на доволі активне залучення акваторії Карантинної бухти до процесу господарської діяльності населенням давнього міста.

Загалом проведені розвідки показали необхідність продовження підводних досліджень Карантинної бухти. Нагальність їх диктується, з одного боку, значною кількістю різночасових матеріалів, розташованих у придонній частині бухти, з іншого — поступовим їх нищенням внаслідок природних чинників (водна та вітрова ерозія), антропогенного впливу (днопоглиблювані роботи, проходження великих суден) та, зрештою, діяльності аматорів — «любителів історії», колекціонерів, грабіжників. Останній чинник особливо дієвий у прибережній зоні городища на доступних без акваланга та спеціального оснащення глибинах (0—4 м).